

امام محمد بن أحمد عبادی هروی

عبدالکریم غریق / هالند

قاضی محمد بن أحمد بن محمد بن عبدالله بن عباد عبادی هروی شافعی مکنی به ابو عاصم یکی از فقهای معروف شافعیه و امامی بزرگوار، محقق، مدقق و از جمله حفاظ حدیث بوده است.

عبادی هروی از جمله مشاهیر علماء در زمانه خود بوده، و در منطقه خودش و پیرامون آن شهرت بسزائی داشته است. و عبادی به فتح عین و تشدید باء و بعد الف منسوب به جدش عباد بوده، و هروی نسبتش به زادگاه او شهر هرات می باشد.

علامه تاج الدین سبکی در کتاب طبقات الشافعیة الكبرى مینویسد: محمد بن أحمد بن محمد بن عبدالله بن عباد مکنی به ابو عاصم عبادی هروی امامی بزرگوار، قاضی برجسته، حافظی جلیل القدر، عالمی مدقق، آگاه به مسائل مذهب، آشناء بر پیچیده گی های عبارات، فصیح الکلام و محبوب اهل علم و ثقافت بود.

امام عبادی هروی در سال 375 هجری قمری در هرات متولد گردید، و از چهار عالم بزرگ عصر خویش اخذ علم نموده است که عبارت اند از: قاضی اَبی منصور محمد بن أحمد اُزدی هروی در هرات که فقه را عبادی هروی از او آموخته است، قاضی علی اَبی عمر بسطامی، استاد اَبی طاهر زیادی و اَبی إسحاق اسفراینی در نیشابور. موصوف در ماه شوال سال 458 هجری قمری وفات یافته است.

قاضی ابو سعد هروی از جمله شاگردان برجسته او بوده، و فقه را از عبادی هروی آموخته، و از موصوف حدیث نیز روایت نموده است، و در باره او میگوید: ابو عاصم عبادی هروی از بلند ترین هم ردیفانش در فقه در زمانه خود بوده، و او احاطه داشت به علوم و بر درجه بلند قرار داشت، و یکی از ستونهای آن بود، نامبرده عادتش بود که در نوشته هایش از نثری پیچیده استفاده می کرده است.

عبادی هروی در شرح آثار ابو إسحاق اسفراینی نیز نوشته های داشته است.

موصوف از ابوبکر أحمد بن محمد بن ابراهیم بن سهل قراب و دیگران حدیث روایت نموده، و از او اسماعیل بن اَبی صالح مؤذن و تعدادی دیگر روایت کرده اند. ابو محمد عبدالله بن محمد بن ابراهیم بن قیم ضیائی از ابوالحسن علی بن أحمد بن عبدالواحد مقدسی و او از ابوالقاسم عبدالواحد بن اَبی مطهر قاسم بن فضل صیدلانی و او از ابو سعد اسماعیل بن حافظ اَبی صالح أحمد بن عبدالملک نیشابوری و او از شیخ امام ابو عاصم محمد بن أحمد بن محمد بن عباد هروی و او از ابوبکر أحمد بن محمد بن ابراهیم بن سهل قراب و او از ابو علی

أحمد بن محمد بن علی بن رزین باشانی و او از عبدالجبار بن علاء و او از سفیان و او از عماره بن قعقاع و او از اَبی زرعہ و او از اَبی ہریرہ روایت نموده، کہ گفت: مردی برای رسول اللہ (ص) گفتہ است: یا رسول اللہ! چہ کسی از مردم مستحق تر است از روی حسن صحبت برای انسان؟ رسول اللہ (ص) فرمودند: (أُمَّكَ). ترجمہ: مادر تو. و باز پرسید: و بعد از وی؟ باز فرمودند: (أُمَّكَ) ترجمہ: مادر تو. و باز پرسید: و بعد از وی؟ رسول اللہ (ص) فرمودند: (أَبَاكَ). ترجمہ: پدر تو.

حاجی خلیفہ در کتاب کشف الظنون آورده است: محمد بن أحمد بن محمد بن عبد اللہ بن عباد عبادی ہروی مکنی بہ ابوعاصم فقیہ شافعی بودہ، و در سال 375 ہجری قمری متولد و در سال 458 ہجری قمری وفات یافتہ است.

و در کتاب وفيات الأعیان ابن خلکان آمدہ است: قاضی ابو عاصم محمد بن أحمد بن محمد بن عبد اللہ بن عباد عبادی ہروی فقیہ شافعی یکی از فقہای مشہور ہرات بودہ، و درس فقہ را از قاضی ابو منصور ازدی در ہرات و از قاضی اَبی عمر بسطامی در نیشابور آموخت، او امامی متفنن و دقیق النظر بود، شہر های مختلفی را گشتہ، و مشایخ بسیاری را ملاقات کردہ بودہ است.

و علامہ دہخدا در لغت نامہ اش می نویسد: محمد بن أحمد بن محمد بن عبد اللہ بن عباد عبادی ہروی مکنی بہ ابو عاصم فقیہ شافعی متولد سال 375 ہجری قمری و متوفی سال 458 ہجری قمری بودہ، و فقہ را در ہرات از قاضی ابو منصور ازدی ہروی و در نیشابور از قاضی اَبی عمر بسطامی آموخت، و امامی متفنن و دقیق النظر گشت، و بسیاری از مشایخ را بدید.

عبادی ہروی کتب مفیدی را تالیف نموده، کہ از جملہ آنها کتب زیر می باشند:

1. کتاب ادب القضاء.
2. کتاب احکام المیاء.
3. کتاب ادب القاضی علی مذهب الشافعی.
4. کتاب الرد علی قاضی سمعانی.
5. کتاب الزیادات فی الفروع.
6. کتاب الزیادات علی زیادات الفروع.

7. کتاب طبقات الفقهاء که کتاب لطیفی است، و آنرا قاضی ابو سعد هروی صاحب کتاب الأشراف در ضمن کتاب کتاب الأشراف علی غوامض الحکومات آورده است.
8. کتاب فتاوی العبادی.
9. کتاب الأطمعه.
10. کتاب المبسوط فی الفروع.
11. کتاب الهادی إلى مذاهب الفقهاء.
12. کتاب الهادی إلى مذهب العلماء .

منابع :

1. طبقات الشافعية الكبرى علامه تاج الدين سبکی جزء چهارم صفحه 104 ، 105 و 106 شماره 297
2. كشف الظنون حاجی خلیفه جلد ششم صفحه 58
3. وفيات الأعيان ابن خلکان جزء چهارم صفحه 214
4. لغت نامه دهخدا جلد سیزدهم صفحه 20414
5. سير أعلام النبلاء علامه شمس الدين ذهبی